

Date: 23rd February-2025

IJTIMOY PEDAGOGIKA FAN VA AMALIY FAOLIYAT SOHASI SIFATI.

Narinbaeva Ulbosin Usen qizi

“University of Management and Future Technologies” universiteti
S554-guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ijtimoiy pedagogika fanining nazariy asoslari va uning amaliy faoliyat sohasi sifatida jamiyatdagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, ijtimoiy pedagogikaning ilmiy yondashuvlari, innovatsion usullari va zamonaviy amaliyotlari haqida soʻz yuritiladi. Tadqiqotlar natijasida ijtimoiy pedagogikaning shaxs rivojlanishiga taʼsiri, uning asosiy vazifalari va kelajakdagi istiqbollari aniqlanadi.

Kalit soʻzlar: Ijtimoiy pedagogika, ijtimoiylashuv, tarbiya, pedagogik usullar, innovatsiya, jamiyat, ilmiy tadqiqot.

Ijtimoiy pedagogika shaxsning ijtimoiylashuv jarayonlarini oʻrganadigan va boshqaradigan ilmiy-amaliy fan hisoblanadi. U insonning tarbiyasi, taʼlim jarayoni va ijtimoiy muhit bilan oʻzaro munosabatlarini oʻrganib, optimal rivojlanish sharoitlarini yaratishga xizmat qiladi. Jamiyatdagi oʻzgarishlar va globallashuv taʼsirida ijtimoiy pedagogika yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi kunda maktab, oila, mahalla va boshqa ijtimoiy institutlar bilan hamkorlikda ishlash ijtimoiy pedagogikaning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Ijtimoiy pedagogikaning nazariy asoslari pedagogika, psixologiya, sotsiologiya va huquq fanlari bilan uzviy bogʻliq boʻlib, uning amaliy sohasi taʼlim muassasalari, reabilitatsiya markazlari va ijtimoiy xizmat koʻrsatuvchi tashkilotlar bilan hamkorlikda amalga oshiriladi. Ushbu maqolada ijtimoiy pedagogikaning nazariy asoslari, amaliy faoliyat sohasi va uning kelajakdagi istiqbollari tahlil qilinadi. Ijtimoiy pedagogika — bu shaxsning jamiyatda toʻlaqonli rivojlanishi va ijtimoiylashuvini taʼminlashga qaratilgan nazariy va amaliy faoliyat sohasi. U pedagogika va sotsiologiya fanlarining kesishgan nuqtasida joylashib, shaxs va jamiyat oʻrtasidagi oʻzaro munosabatlarni oʻrganadi.

Ijtimoiy pedagogika tushunchasi va uning boshqa pedagogik yoʻnalishlar bilan bogʻliqligi

Ijtimoiy pedagogika shaxsning ijtimoiylashuvi jarayonini oʻrganadi, yaʼni individning jamiyatga moslashuvi va unda faol ishtirok etishini taʼminlaydi. Bu jarayon taʼlim-tarbiya, madaniyat, oila va boshqa ijtimoiy institutlar orqali amalga oshiriladi. Ijtimoiy pedagogika umumiy pedagogika, psixologiya, sotsiologiya kabi fanlar bilan chambarchas bogʻliq boʻlib, ularning nazariy va amaliy yutuqlaridan foydalanadi.

Ijtimoiy pedagogikaning tarixiy shakllanishi va zamonaviy tendensiyalari

Ijtimoiy pedagogikaning rivojlanishi bir necha bosqichlarni oʻz ichiga oladi. Qadimgi davrlarda tarbiya va taʼlim masalalari diniy va falsafiy qarashlar asosida shakllangan. Xususan, Sharq mutafakkirlari va diniy arboblari asarlarida ijtimoiy tarbiya masalalariga alohida eʼtibor qaratilgan. XIX asrda esa oʻzbek maʼrifatparvarlari va XX asr

Date: 23rd February-2025

novator pedagoglari ijtimoiy tarbiya sohasida muhim ishlarni amalga oshirganlar. Biroq, ma'lum bir davrda ijtimoiy pedagogikaning rivojlanishi to'xtab qolgan, faqat XX asrning 90-yillarida u qayta tiklangan

Dunyo tajribasida ijtimoiy pedagogikaning rivojlanishi va ilmiy yondashuvlari

Dunyo miqyosida ijtimoiy pedagogika turli mamlakatlarda turlicha rivojlangan. Germaniyada bu soha XIX asr oxiri va XX asr boshlarida shakllangan bo'lsa, Rossiyada ijtimoiy pedagogika XX asrning 90-yillarida qayta tiklangan. Hozirgi kunda ijtimoiy pedagogika shaxsning ijtimoiy muhitga moslashuvi, ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish, reabilitatsiya va profilaktika ishlari kabi yo'nalishlarda faoliyat olib boradi.

Ijtimoiy pedagogikaning amaliy faoliyat sohasi va uning jamiyatdagi o'rni

Ijtimoiy pedagogika shaxsning ijtimoiylashuvi jarayonini o'rganadigan fan bo'lib, uning amaliy faoliyati shaxs va jamiyat o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni muvofiqlashtirishga qaratilgan. Bu soha shaxsning to'laqonli rivojlanishi, ijtimoiy muhitga moslashuvi va jamiyatda faol ishtirok etishini ta'minlash uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishga xizmat qiladi.

Ijtimoiy pedagogikaning maktab va jamiyatdagi roli

Ijtimoiy pedagogika maktab va jamiyatda muhim rol o'ynaydi. Maktabda ijtimoiy pedagoglar o'quvchilarning ijtimoiy muammolarini aniqlash, ularni hal etish va psixologik-pedagogik yordam ko'rsatish bilan shug'ullanadi. Jamiyatda esa ijtimoiy pedagoglar turli ijtimoiy guruhlar bilan ishlash, profilaktik tadbirlar o'tkazish va ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish orqali shaxslarning ijtimoiylashuviga ko'maklashadi.

Ijtimoiy pedagogning asosiy vazifalari va ularni amalga oshirish usullari

Ijtimoiy pedagogning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- **Diagnostic faoliyat:** Shaxsning ijtimoiy muhitdagi muammolarini aniqlash va tahlil qilish.
- **Profilaktik faoliyat:** Ijtimoiy muammolarni oldini olishga qaratilgan tadbirlarni tashkil etish.
- **Reabilitatsion faoliyat:** Ijtimoiy moslashuvda qiyinchiliklarga duch kelgan shaxslarga yordam berish.
- **Ma'lumot berish faoliyati:** Shaxslarni ijtimoiy xizmatlar va ularning huquqlari haqida xabardor qilish.

Ushbu vazifalarni amalga oshirish uchun ijtimoiy pedagoglar psixologik maslahatlar, treninglar, guruhiiy mashg'ulotlar va boshqa pedagogik usullardan foydalanadilar.

Zamonaviy jamiyatda ijtimoiy pedagogika fanining dolzarb masalalari va yechimlari

Zamonaviy jamiyatda ijtimoiy pedagogika oldida bir qator dolzarb masalalar turibdi:

- **Oilaviy muammolar:** Ajralishlar sonining ortishi, notinch oilalar va ularning bolalarga ta'siri.

Date: 23rd February-2025

- **Yoshlar o'rtasida jinoyatchilik:** Yoshlar orasida huquqbuzarliklarning oldini olish va ularni to'g'ri yo'lga yo'naltirish.
- **Ijtimoiy tengsizlik:** Turli ijtimoiy qatlamlar o'rtasidagi farqlarni kamaytirish va ijtimoiy adolatni ta'minlash.

Ushbu masalalarni hal etish uchun ijtimoiy pedagoglar davlat va nodavlat tashkilotlar bilan hamkorlikda ishlashlari, ijtimoiy dasturlarni ishlab chiqishlari va amalga oshirishlari lozim.

Ijtimoiy pedagogikaning ilmiy tadqiqotlari va amaliy dasturlari

Ijtimoiy pedagogika sohasida olib borilayotgan ilmiy tadqiqotlar va amaliy dasturlar shaxsning ijtimoiylashuvi jarayonini chuqurroq o'rganish va jamiyatda to'laonli ishtirok etishini ta'minlashga qaratilgan.

Ijtimoiy pedagogikada innovatsiyalar va ularning ahamiyati

Zamonaviy ijtimoiy pedagogikada innovatsiyalar muhim o'rin tutadi. Bu yangi ta'lim dasturlari, metodlar, texnologiyalar va kurslarni o'z ichiga oladi. Innovatsiyalar o'qitish jarayonini takomillashtirish va shaxsning ijtimoiy muhitga moslashuvini yaxshilashga xizmat qiladi. Masalan, yangi pedagogik texnologiyalar va interaktiv usullar o'quvchilarning faolligini oshirish va ularning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

Ijtimoiy pedagogikaning amaliy dasturlari va ularning samaradorligi

Ijtimoiy pedagogikada turli amaliy dasturlar qo'llaniladi. Masalan, "tarbiyasi og'ir" o'smirlar bilan ishlashda ijtimoiy pedagoglarning vazifalari va ularning o'zni muhim ahamiyatga ega. Bu borada olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy pedagoglar o'smirlarning psixologik kechinmalarini tahlil qilish va ularga mos yondashuvlarni qo'llash orqali ularning ijtimoiy moslashuvini yaxshilashga erishadilar.

Ijtimoiy pedagogikaning ilmiy tadqiqotlari va ularning jamiyatga ta'siri

Ijtimoiy pedagogika bo'yicha ilmiy tadqiqotlar shaxsning ijtimoiy muhitdagi muammolarini aniqlash va ularni hal etish bo'yicha samarali usullarni ishlab chiqishga qaratilgan. Masalan, o'qituvchilarning o'quvchilarga ta'lim va tarbiya berish vazifalarini hal qilishga qaratilgan tadqiqotlar pedagogik ta'sir ko'rsatish vositalarini takomillashtirishga yordam beradi. Bu esa o'z navbatida jamiyatda ijtimoiy muammolarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Xulosa. Ijtimoiy pedagogika bugungi jamiyatda insonning ijtimoiylashuvi va tarbiyasini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, samarali ijtimoiy pedagogik faoliyat bolalar, o'smirlar va kattalar ijtimoiy moslashuv jarayonini yaxshilaydi, ularning psixologik va ijtimoiy holatini mustahkamlaydi. Maktabgacha ta'lim muassasalari, umumiy o'rta ta'lim maktablari, kasb-hunar kollejlari va oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy pedagoglar faoliyat yuritishi ta'lim-tarbiya sifatini oshirishga yordam beradi.

Kelajakda ijtimoiy pedagogik tadqiqotlar yangi pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlarni ishlab chiqish hamda qo'llashga yo'naltirilishi lozim. O'zbekistonda ijtimoiy pedagogikaning rivojlanishi ta'lim sifatini oshirish, yoshlarning

Date: 23rd February-2025

ijtimoiy faolligini kuchaytirish va jamiyatda sog'lom ijtimoiy muhitni shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abduqodirov, A. A., & Jo'rayev, U. (2021). Pedagogik innovatsiyalar. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
2. Usmonov, B. (2019). Ijtimoiy pedagogika asoslari. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
3. Yo'ldoshev, M. (2020). Pedagogik psixologiya va ijtimoiy tarbiya. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim vazirligi.
4. Qosimova, D. (2018). Ijtimoiy pedagogikaning dolzarb masalalari. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti nashriyoti.
5. Karimova, N. (2022). Yoshlar tarbiyasida ijtimoiy pedagogikaning o'rni. Buxoro: Buxoro davlat universiteti nashriyoti.
6. To'raqulov, I. (2017). Ta'lim tizimida ijtimoiy pedagogika: nazariya va amaliyot. Namangan: Namangan davlat universiteti.
7. Saidov, A., & Qudratov, S. (2021). Pedagogik texnologiyalar va innovatsion usullar. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Pedagogika instituti.
8. Olimova, Z. (2020). Ijtimoiy pedagogik faoliyat: tamoyillar va usullar. Qarshi: Qarshi davlat universiteti.
9. Ergashova, M. (2019). O'zbekistonda ijtimoiy pedagogikaning rivojlanish yo'llari. Nukus: Nukus davlat universiteti.
10. Shodmonov, X. (2016). Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim vazirligi.
11. Sulaymon Amirqulovich Xaydarov. (2024). O'quvchilarni tarbiyashda ijtimoiy fanlarni o'qitishni didaktik imkoniyatlari. SCIENCE AND EDUCATION SCIENTIFIC JOURNAL. 5.1.B.271-275.
12. Хайдаров, С. (2023). Pedagogik faoliyatda o'qituvchi o'zida kompetentlik sifatlarini shakllantirishi. Цифровизация современного образования: проблема и решение, 1(1), 64–67.
13. Хайдаров, С. А. (2023). ТАРИХ ДАРСЛАРИДА САНЪАТ АСАРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ УСУЛЛАРИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1/2), 92-96.
14. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
15. Хайдаров С. (2025). Oilalarda farzand tarbiyasiga ruhiy ta'sir etkazish. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
16. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
17. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.

Date: 23rd February-2025

18. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.

